

Skriftliga synpunkter efter referensgruppsmöte om kommissionens pensionspaket 2025-11-26

Svenskt Näringsliv, LO och PTK vill inledningsvis tacka för inbjudan till referensgruppen och det möte som hölls idag. Vi uppskattar initiativet att snabbt sammankalla berörda parter och ser mycket positivt på den transparens och dialog som Finansdepartementet visar. Vi ser fram emot att fortsätta bidra konstruktivt i den fortsatta processen.

Nedan följer arbetsmarknadens parter initiala synpunkter på förslagen.

Övergripande synpunkter

I grunden välkomnar vi förslaget som ett viktigt steg framåt. Vi ser att området måste utvecklas på EU-nivå, särskilt då flera medlemsstater saknar utvecklade pensionssystem och tjänstepensionsföretag. Att höja lägstanivån inom unionen är positivt och en förutsättning för att uppfylla de mål som satts upp inom sparande- och investeringsunionen (SIU).

En utgångspunkt i förhandlingarna bör vara att ta fasta på Sveriges framgångsrika modell. Pensionssystemen skiljer sig markant åt mellan medlemsstaterna och det finns ett stort behov av att kunna anpassa reglerna efter dessa olikheter. Den svenska modellen med kollektivavtalad tjänstepension är välutvecklad och täcker i princip hela arbetsmarknaden. För att värna denna måste det finnas ett stort utrymme för nationell flexibilitet. Det vore olyckligt om förslagen hindrar möjligheterna att bibehålla och vidareutveckla den svenska modellen. Det skulle till exempel finnas ett stort värde i om IORP 2-direktivet specifikt medger möjligheter för arbetsmarknadens parter att avtala om regler som ska gälla för deras respektive medlemmar.

Vidare måste regelförändringar utformas så att de inte leder till en orimlig administrativ börda för såväl myndigheter som tjänstepensionsinstitut. Kommissionen har nyligen aviserat att europeiska företag kan vänta sig regelförenkling och minskade administrativa krav. Tyvärr riskerar de aktuella förslagen att leda till motsatsen. Vi bedömer att flera delar av förslagen är administrativt betungande och kostnadsdrivande för företagen, utan att skapa motsvarande nytta. Flera bestämmelser handlar till exempel om ökad informationsskyldighet och att nya jämförelsetal ska skapas som tjänstepensionsinstituten måste förhålla sig till. I andra delar, såsom den föreslagna rapporteringsskyldigheten till nationella Pension Tracking Systems, riskerar reglerna att tvinga medlemsstater och företag att byta ut välfungerande system för att utveckla nya i syfte att följa en ännu okänd EU-standard. Detta är både kostsamt och ineffektivt.

IORP 2

Flera förslag innebär en ökad informationsskyldighet. Förslagen tar dessvärre inte hänsyn till den svenska modellen där kollektivavtalsparterna kan avtala om detta. Härvid finns det särskilda regler för parterna både i försäkringsavtalslagen (2005:104) och lagen (2019:742)

om tjänstepensionsföretag. Av den anledningen har Svenskt Näringsliv, LO och PTK bildat ett gemensamt informationsbolag (Avtalat) för att uppfylla denna informationskyldighet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det är av yttersta vikt att ändringar i direktivet inte omöjliggör denna avtalsfrihet.

Benchmarks (art. 41a)

Enligt kommissionens förslag ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten utvecklar benchmarks för att utvärdera tjänstepensionsföretagens prestation. Vi ställer oss mycket kritiska till detta förslag. Även om benchmarks föreslås sättas på nationell nivå ska de bestämmas utifrån riktlinjer från Eiopa.

Tjänstepensionsföretagens kapitalförvaltning skiljer sig åt vad gäller syfte, placeringar, riskprofil, tidshorisont m.m. Detta gör det i praktiken omöjligt att skapa rättvisande benchmarks. Erfarenheterna från Eiopas arbete med Retail Investment Strategy visade tydligt svårigheterna att ens landa i hur många benchmarks som ska finnas och detaljeringsgraden för dessa.

Det finns dessutom en uppenbar risk att tjänstepensionsföretag börjar styra sin förvaltning utifrån benchmarks, för att inte bli utpekade som underpresterande med allt vad det föreslås innebära. En jämförelse kan göras med fondförvaltning, där val av index har stor påverkan på avkastningen och fonder tenderar att "skugga" index. Det vore olyckligt om pensionsföretagens kapitalförvaltning ändras i fråga om strategi för att anpassa sig till benchmarks på årsbasis, snarare än att fokusera på långsiktig avkastning. Förvaltning av tjänstepension är och bör förbli ett långsiktigt åtagande.

Pension Tracking System (art. 37a)

Digitaliseringen av pensionsinformation tar ett stort kliv framåt genom förslaget att tjänstepensionsföretag ska åläggas att leverera data till nationella Pension Tracking Systems. Detta är i många avseenden positivt. För svensk del, där minPension redan fungerar som en de facto-standard, innebär förslaget en bekräftelse av den befintliga modellen. Som nämnts ovan riskerar dock förslaget att medföra betungande tekniska systemanpassningar om EU-standarderna avviker från det nuvarande svenska formatet. Det bästa vore om kravet på anpassning till en europeisk standard utgår. Syftet med förslaget kommer fortfarande att uppfyllas genom nationella lösningar.

Direktivets tillämpningsområde (art. 4)

Genom förslaget kommer fler juridiska personer än tidigare att omfattas av direktivet, bland annat pensionsstiftelser. Förslaget innebär att institutionens verksamhet, snarare än dess juridiska form nationellt, ska vara avgörande. Vi ser stora risker med detta, särskilt kopplat till företag som tryggar pension i egen regi. Förslaget riskerar att skapa betydande problem för bland annat befintliga pensionsstiftelser och venture-lösningar. Problem som kan innebära att dessa former överges. Därtill är sannolikt få som skulle välja en sådan lösning om det kräver en fullständig tillståndsprövning. Vi ser även problem i hur förslaget ska kunna harmoniseras med lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.

Auto-enrolment

Sverige har idag ett av världens mest välfungerande tjänstepensionssystem. Vid en jämförelse med de länder och system för auto-enrolment som kommissionen lyft fram som föredömen i arbetet kring rekommendationen, står det klart att den svenska kollektivavtalade modellen levererar överlägsna resultat:

- **Täckningsgrad:** Det svenska systemet omfattar nästintill hela arbetsmarknaden, vilket i stort sett inget lagstadgat system kan mäta sig med.
- **Kostnadseffektivitet:** Pensionskapitalet förvaltas i ömsesidiga bolag där alla vinster går tillbaka till pensionsspararna. Avgifterna i de svenska systemen utgör en bråkdel av kostnaderna i nästan alla europeiska länder.
- **Avkastning:** Den historiska avkastningen är mycket god, särskilt i en europeisk jämförelse och bidrar till trygga pensioner.
- **Kapitalförsörjning:** Pensionskapitalet bidrar redan aktivt till samhällsekonomin genom investeringar i allt från infrastruktur till tillväxtbolag.

Det svenska systemet innehåller dessutom så mycket mer. Utöver tjänstepension omfattar det bland annat arbetslöshetsförsäkringstillägg, sjuklön, arbetsskadeförsäkring, livförsäkring och omställningsstöd.

Att införa rekommendationer som bygger på mindre effektiva system riskerar att bli kontraproduktivt för Sverige. Det skulle på sikt underminera modellen med kollektivavtalade tjänstepensioner, försvåra den kostnadseffektiva modellen med sektorsvisa pensionsplaner, öka kostnaderna för att administrera planerna och därmed försämra möjligheten till bra pensioner. Samma sak gäller om tjänstepensionsplaner skulle öppnas upp för andra än de som omfattas genom avtal mellan parterna eller om en anställd som inte längre tillhör en plan tillåts fortsätta betala in premier till den.

I det förberedande arbetet inför rekommendationen har det från flera håll framförts att förslaget enbart planeras utgöra en rekommendation och därmed är frivilligt att följa. Vi vill dock varna för att underskatta den normativa kraften i EU:s rekommendationer. Historiskt har vi sett hur rekommendationer används strategiskt för att testa marknaden och etablera en praxis som på sikt omvandlas till tvingande lagstiftning. Det finns dessutom indikationer på att efterlevnad av denna rekommendation kan komma att kopplas till villkor för utbetalningar från EU-budgeten. Åtminstone ska kommissionen ha uttryckt en önskan om det. Det är därför av största vikt att regeringen redan nu markerar mot skrivningar som riskerar att leda till en utveckling där vårt världsledande system på sikt undergrävs eller tvingas anpassa sig till en sämre europeisk standard.